

Bestemming Parijs → eind rapportage Studiegroep invulling Klimaatopgave
Green Deal januari 2021. Wegwijzer voor klimaatkeuzes 2030-2050.

"Dit studierapport en het klimaatakkoord zijn elkaars tegenbeeld".

KA → maatschappelijke organisatie → gesloten akkoord.

Studiegroeprapport → onafhankelijk opererende afdelingen.

↳ opties, illustratieve scenario's + overwegingen.

• verhoging van de klimaatdoelen → 55% → analyse uitvoeren gevolgen
hoger doel + uitwerken invulling aanvullende reductieopgave. Geen
advies maar inzichtelijk maken van (de consequenties van) de
belangrijkste overwegingen.

- van 40 → 55%: aanvullende opgave.

- aanscherping EU doel vertaalt niet direct in 55% voor NL. Aanscherping

ETS en ESR maar ook landgebruik + bosbouw.

ESR sectoren (effectshaving regulation) → alles wat geen ETS of
WLCF (landgebruikverandering) is. Landbouw, gebouwde omgeving,
afval, mobiliteit + 1 deel van industrie.

verwachting dat er een fors hogere nationale reductieopgave in die
sectoren zou volgen.

- centrale vraag → vasthouden aan streefdoel -49% in Klimaatwet?
of 55%? of opgave ETS + ESR oplossen.

- klimaatneutraliteit van fundamentele betekenis voor het klimaat-
beleid in de sectoren richting 2030. Route naar klimaatneutraliteit.

• 2 sector behoort → ruimte, infrastructuur, oplossingen voor
flexibiliteit. emissievrije regelbaar vermogen.

• industrie + transitie → infrastructuur + technologie (nu nog
ontwikkelt).

• Landbouw/landgebruik: politieke keuzes, markt perspectief voor
duurzame boeren.

• GO: gedifferentieerde + lokale aanpak, kostenreductie in
opschaling + nauwer.

• mobiliteit → emissievrije voertuigen, infra, CO₂ vrije randstoffen
+ gedragsverandering.

elektriciteit / industrie

① alloceren fysieke ruimte van de uitrol van CO₂ vrije elektriciteit in
perspectief van 2050.

② regie & coördinatie op ontwikkeling infra → geen knip/ei.
→ kunnen verschillende technieken die nodig zijn op LT.

Gebouwde omgeving

- Normeren van emissies in de bestaande bouw ten behoeve van duidelijkheid en zekerheid voor burgers en bedrijven.
- beprijsen gebruik aardgas + extra subsidie middelen.

Mobiliteit

- inzetten op 100% nieuwverkoop van emissie vrije personenauto's in 2030.
- betalen naar gebruik.

Landbouw

- duidelijk aanpak stikstof.
- beprijsen gas gebruik in tuinbouw.

Keuzes: Nationaal reductiedoel blijft nationale keuze ^{Europese afspraken} alleen.
 hoger dan 55% . Overkoepelend 55% ↓ extra inspanning in de ESR sectoren.

Debat in november "vanuit mijn rol als coördinerend Minister is het ook mijn verantwoordelijkheid dat we dat wettelijk doel van ten minste 55% halen. Nieuwsg hybride warmtepompen, prestatieafspraken met woningcorporaties, extra wind op zee, subsidie regeling 62 vnt gas centrales, groen gas, bijmengverplichting, accijzen binnevaart.

"Maar we bereiden ook nieuwe maatregelen voor die niet in het coalitieakkoord zaten".

interdepartementale onderzoek → zonder politieke sturing → in kaart brengen welke aanvullende maatregelen er mogelijk zijn om doel van 2030 te halen.

- deel nieuwe maatregelen ter compensatie van extra kolengeproductie PBL + greep van geest → advies extra maatregelen.
- "mijn inzet is dat er een pakket komt dat optelt tot 60%

voortgang maatwerkafspraken

(industriebrief wibes → 15/5/2020 . Bijna 3 jaar na dato .
 voorkomen dat bedrijven vertrekken → liever hier groen produceren dan elders vervuilen .

basis industrie => chemie, raffinage, staal, kunstmest.

• chemie: sterk geïntegreerd. bulk maar hoog kennisintensieve finchemie.
plastics, vezels, coatings, medicijnen, voedingsmiddelen.
Hoogwaardige chemie in industrial ecosystems.

• Raffinage: groot maar moet leverancier worden van groene brandstoffen en grondstoffen. Veel van bestaande assets kunnen worden hergebruikt voor de productie van groene producten??

• kunstmest: efficiënt + export-gericht.

• staalfabriek => gunstige ligging. cruciale in duurzame economie (auto's, windmolens, defensiemateriaal).

Coalitieakkoord: 10 à 20 grootste uitstoten maatwerk afspraken.
(Stap bovenop het klimaatwoord) => bovenop SDE++ regeling + CO2 heffing.

• 4 EOP afgesloten met mooie ambities -> Dow, Nobian, Tata, OCI.
• gaat over 2030.

• lijst top 20 (blz 4) -> Tata, Shell/Chemielot, SABIC, OCI, Aquore.

Fase 1: • studeren van project portfolio
• aansluiten op de RIEK
• overleggen met bevoegd gezag (toezicht + vergunningen).

Fase 2: • expression of principles
• joint letter of intent -> haalbaarheid getoetst.
• bindende afspraken -> vergunningen proces en kaart.
-> concept voorleggen aan een adviescommissie.
-> dan pas tekenen.
-> + 1 tot 1,9 Mt haalbaar.

bladzijde 7 -> lijst aan maatregelen. enkel energieproefslag in zoutcavernes nobian zou extra kunnen zijn waar ze zullen het duurt verkopen. Samenwerking met medeoverheden (vergunningen).

op korte termijn lanceren wij het Nationaal Programma Verduurzaming Industrie lanceren -> Adviescommissie.

PBL → KEU 2022. Doel zal niet worden bereikt → ambtelijk (4)
werkgroep onder leiding van Laura van Geest, bestuurvoorzitter
van AFK.

- aanvullend reductie nodig van 22 Mt (bovenop de 110 Mt uit
bestaand beleid). tijd van laaghangend fruit is voorbij:
"centraal beleidspakket". Meeste aanvullende reductie: mobiliteit,
landbouw + industrie. 2 alternatieve pakketten → landbouw uitgrenzen
of grote industrie uitgrenzen.

- naming + beprijzing (opdracht kabinet omdat klimaatfonds
al 35 miljard aan subsidie + investeringen bevat).

- voorjaar besluit over aanvullende klimaatmaatregelen.
zes sectoren → GO, landbouw, mobiliteit, industrie, elektriciteit,
landgebruik.

- aanpassing die sector overstijgend zijn → schuiven energiebelasting
eerste 2 schijven $0,49 \text{ €} / \text{m}^3 \rightarrow 0,70$
grootverbruikers $0,04 \rightarrow 0,08$.

→ elektriciteit eerste 4 schijven → suulaag. $0,13 \rightarrow 0,03$.
grootverbruikers → 11 cent, 20 cent.

→ wijziging energiebelasting ⇒ 643 mln / jaar opleveren.
+/- 7 miljard aanpassingskosten voor burgers en bedrijven.

- vergroten bereik van EU ETS: 80% van de NL emissies
vallen onder ETS 1 of 2.
voorstel om ook de overige industrie via opt-in mee
te laten doen.

[afvalverwerking valt al onder CO₂ heffing].

- randvoorwaarden: rechtvaardigheid, infrastructuur.

6 April → technische briefing IBO klimaat (Laura van Geest).

taakopdracht Juni → kabinet → ontwerpbeleidprogramma Klimaat.
Kabinet kondigde aan een analyse van noodzakelijke
aanscherpingen of aanvullende zaken.

IBO moet antwoord geven aan de volgende vragen:

(5)

1) instrumentenmix : - normeren, beproeven, subsidiëren. Is het doelmatig en doeltreffend. - welke subsectoren kunnen nog aanvullend worden aangepakt door beproevend + normerend instrumentarium.

- aanvullende normerende en beproevende beleidsopties.

2) Doelbereik + technische potentieel. Waar mee kan het gaw worden gedicht mocht uit de keur blijken dat het niet lukt.

3) consistentie met klimaatneutraliteit in 2030-2050.

4) consistentie met FFS.

5) gevolgen voor de kosten voor burgers en bedrijven

Vertegenwoordigers van BTK, IenW, LNV, EZK, Financiën + algemene zaken. SEW, OCW, VWS Agenda lid + PBL/CPB, CP

IBO start in september 2022.

opdracht

De omvang van het rapport is niet groter dan 30 bladzijden + een samenvatting van max 5 bladzijden + bijlage met beleids-opties.

TNO → onder tijdsdruk. 4 experts hebben naar de beleidsmaatregelen in ontwikkeling getoetst → hoe het draagvlak verhoogd kan worden + gedragsverandering bereikt.

Gedrag: - gewenst gedrag → wat beogen wij te bereiken
- type gedrag: eenmalig (isoleren)
langdurig (andere eten).
- doelgroepen.

gedragsfactoren → - keuze moment.
- willen / kunnen / gelegenheid gedrag.
→ vaardigheid, kennis, kan het überhaupt, gemotiveerd.

• sociale beïnvloeding.

Dragvlak → houding, betrokkenheid, actiegevoelheid. (6)

factoren die determinant zijn voor dragvlak.

- eerlijkheid / rechtvaardigheid (proceduureel, distributief, ekenend)
- effectiviteit
- impact op eigen leven ⇒ eerder voorstander van wat je niet raakt.

steun voor de beleidsrichting > de concrete maatregelen.

per maatregel bronnen over gedrag en dragvlak. (voor zover aanwezig)

Maatregel fiches: 414 bladzijden → 2 voorbeelden

1.8 verhoging terugverdiendheid energiebesparingsplicht naar loij + investering in verplichte bevoegd gezag handhaving.

• energie

2.1 aanvullende vermeerdering energiestatistiek huur en koopwoningen op een vast moment

VENW → biedt weinig concrete oplossingen.

→ van de 22 Mt meet 5,5 door de industrie werden gerealiseerd.

→ verhoging Co₂ heffing tot 250€ / ton + belastingen

non-energetisch gebruik van brandstoffen +

verplicht aandeel gerecyclede + duurzame plasticen.

→ nood maatregelen → wat dat.

→ regunnie, infra, CCS → anders alleen kostenverhogend.

→ climate urgency office - - -

LD → biedt geen perspectief voor de agrarische sector.

→ zo veelste aanbesteding rapport

→ probeert al tot landbouwklaarheid te komen.

→ voedt wantrouwen.

CE Delt → met totaal tarief van 1,5€ per m³ veruiste verduurzaming maatregelen kunnen uit.

→ bij ouderwijd gebruik → 80€ / jaar.

Energie NL → waarom alleen de stat, niet de werel. net, infra + regunnie + material + mensen.

paar goede draadjes op Twitter

- het blijft een touwenjacht.
- CE zelf / Bureauclot / Kalavasta.
- shoppen.
- wij hebben van de resterende lof maanden sinds begin 2021 → 30 maanden verprutst met ^{reeds} bekende conclusie en adviezen wachtemp

* Mark Rutte → na ministerraad van 17/03/2023.

- "lijst van gedachten van een ambtelijkteam".
- leest de cijfers bekijken. wat is er wel/niet doorgerokend?
- commitment aan de 55%. Afspraak is 55. Plannen gericht op 60.
- stap voor stap aan het werk hiermee.
- hoe groot is het probleem? lost het zichzelf op?

* Adriaansens → nog niet overtuigd dat dit allemaal nodig is.

Jetten : het is duidelijk dat er extra stappen genomen moeten worden.

IBO rapport

(A)

2021 → 168 Mt (24% lager dan 1990) . 220 Mt.

55% → 121.

Tata 12 Mt/jr.

⚠ De besluitvorming mag evenwel niet verworden tot een simpele konneijacht Co₂.

"zonder aanvullend beleid haalt NL de doelen niet, de tijd voor de laaghangende fruit is voorbij".

Centraal pakket aanvullende beleidsopties:

- Go: isolatenoormeting huur en koop. aanpassing energiebelasting.
- Landbouw: omvang veestapel, beprijzen glastuinbouw, normen supermarkten.
- Landgebruik: normeren oppervlakte waterstanden in veenweiden
- mobiliteit → geen nieuw zakelijk fossiel. vergroot inzet bio-brandstoffen (weg/vlieg). vliegbelasting afstandsafhankelijk.
- Industrie: verhogen Co₂ heffing. Avi'. duurzame plastics. belasting op niet-energetisch gebruik brandstoffen.
- Elek: normeren zou op dat. batterijen bij repareren. bouwen gascentrales.

Nadruk: Normeren, beprijzen (naast 35 miljard K€) ⊕ duidelijkheid
⊖ keuzevrijheid.

- hoe groot is de aanvullende opgave (let op andere doelen) samenhang
CCS → uitstoot → energiegebruik

- uitdagingen:
 - huidige mix: subsidie + vrijwilligheid (ISDE)
 - scherpe heffing: toekwist industrie.
 - reductie mogelijkheden:

- koopwoningen
- prijzen gaan weer dalen → terugverdiendtijd omlaag.
- bijmengverplichting groen gas → te weinig op.
- industrie → heffing te laag. elke kilo staal → halve kilo kolen (ijzer niet sterk genoeg).
- elektriciteit → niet sturen op emissies (internationale karakter).

- Qua inschatting van kosten burgers + bedrijven + + wild. Overheidsinkomen 3,5 miljard \rightarrow 0,7 - 0,4% bbp. (8)
- bladzijde 10/11 \rightarrow pakket uitgeweid: CO₂ effect. budget rijk (cijfers). indicatieve kosten burgers / bedrijven in klemmen.
- bladzijde 12: aandachtspunten en randvoorwaarden.
- IPCC (bladzijde 14) \rightarrow aandeel per leeftijd in de uitstoot sinds 1751. Als je 50 bent dan is 3/4 van de uitstoot uit fossiele brandstoffen gebeurd tijdens je leven.
- bestaand beleid: 39-50%
- geagendeerd beleid: 41-52%

Methodologie

(1) beleidsprogramma klimaat is doorgebleef.

\rightarrow is de instrumentenmix per sector compleet

\rightarrow welke opties of knop kan je nog aan draaien.

\rightarrow in welk sector \rightarrow meest technische potentieel.

\rightarrow consistentie met FFSS \rightarrow ambitie fase verhoogd.

\rightarrow kosten effecten.

ETS 2 (2027) \rightarrow brandstoffen in Go, mobiliteit, kleinere industrie

(2) uitwerking beleidsopties + aanbevelingen. + Europese teverlaat in

(3) fiches \rightarrow aansluiting 2050 / implementatievraagstukken. ETS1.

Criteria voor invullen beleidskassen

1) eerst invullen ESR doelen (bindend euro pa).

2) selectie criteria \rightarrow reduce, budgetaire gevolgen, kosten.

toetsing \rightarrow executiekracht, uitvoerbaarheid, gedrag

2050

bidd. veriteit enz.

(Go) financieel voordeel.

DNB: 4 de meeste mensen gaan ervan uit dat energieprijzen slechts tijdelijk zijn gestegen.

uit meerdere onderzoeken \rightarrow financieel voordeel is belangrijkste reden verduurzamen woning.

onduidelijkheid voor hoopwoningen in woonktransitie.

besluitbaarheid momenteel neemt toe.

Economisch Instituut voor de bouw \Rightarrow verbouwen in GO $\text{\textcircled{C}}$
55,000 in 2021 \rightarrow 75,000 in 2030.

- helft van het aantal huiskoudens heeft voldoende spaargeld voor de benodigde investering om de woning aadgavrij te maken.
- individuele rechttoelaf met vernippende besluitbare kennis.

Landbouw

- Door het overheidsbeleid van de afg. decennia en toeneemende mondialisering is de boer klein komen te zitten.
 - \rightarrow daling omvang veebestand
 - \rightarrow aanpakking voedselpatreen NL consument.
 - \rightarrow verplichten supermarkten om bepaald % producten van plantaardige eiwitten te verkopen.
 - + consumptiebelasting vlees en zuivel.
- glas tuintbouw \rightarrow aanpakking bedrijfsmodel.

Mobiliteit

- uitschot sterk gedaald \rightarrow 32,2 Mt in 1990 \rightarrow \nearrow 41 Mt in 2005.
 \rightarrow 30,5 in 2021.
- stagnatie: auto's zuiniger maar + 50% meer auto's + SUV's (zwaarder).
- lucht/zeevaart telt niet mee in nationale doden.